

Gymnastikhøjskolen i Hadsten

Hadsten er med rette kaldet skolernes by, og mange skoler er stadig særdeles aktive og er med til at markere Hadsten på Danmarkskortet.

Hadsten Gymnastikhøjskole blev oprettet i 1921 som et anneks til Hadsten højskole. Forstanderen Peder Lauridsen var kommet til Hadsten højskole i 1902 som gymnastiklærer, og var dermed en meget erfaren underviser, da han startede skolen. 1902 er også året, hvor Peder Lauridsen bliver gift med Laurine Steffensen Damkjær. Og – som en søn skriver i sine erindringer – er grunden lagt til et rigt familieliv, ikke på penge, men parret får efterfølgende 9 børn, 6 drenge og 3 piger. Andreas Damkjær er nr. 7 i rækken.

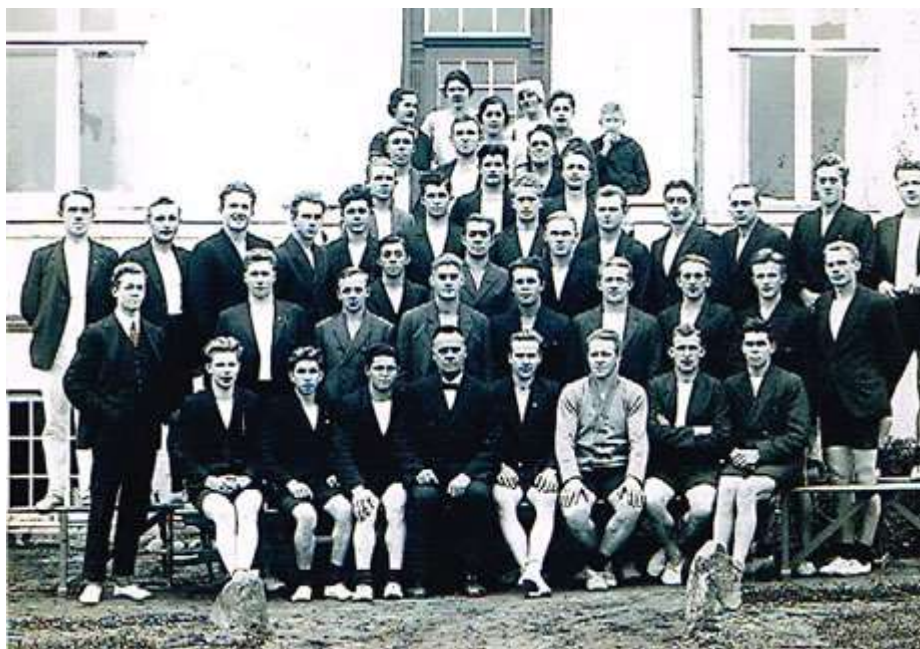
Gymnastikskolen bliver indrettet i parrets hus, som ligger frit på et af de højeste punkter i Hadsten. Allerede et par år før starten begynder parret at bygge om i deres hus og får lavet elevværelser og tilbygninger til huset, så der bliver plads til aktiviteterne med undervisning. I 1921 bliver der bygget en gymnastiksal – kronen på værket – og så er der klar til åbning af gymnastik skolen.

En af baggrundene for skolen skal findes tilbage i 1864, efter det forsmædelige nederlag til tyskerne på Dybbøl banke. Efterfølgende opstår de danske skytte- og idrætsforeninger med særlig vægt på skydefærdigheder, senere dog mere vægt på gymnastikken. Fra 1880 og frem til 1900 blev der bygget rigtig mange forsamlingshuse rundt omkring i Danmark, og en af aktiviteterne var gymnastik for karle og piger på landet. Der skulle man bruge nogen ledere. Man havde taget navnet delingsførere til sig efter militært forbillede.

En sådan delingsførers uddannelse var hovedopgaven på den nye gymnastiksole i Hadsten.

Forstanderparret har lagt et kæmpearbejde i at få skolen til at fungere og holde økonomien i orden. Peder Lauridsen var en meget anerkendt gymnastiklærer og fortsatte med at undervise på Hadsten Højskole, så det kom slet ikke til noget brud de to skoler imellem.

Derudover var Peder Lauridsen formand for Landsdelings Førerforeningen og dommer ved mange gymnastikstævner. Derfor var det næsten en begivenhed, når han kom hjem til familien, skriver sønnen i sine erindringer. Som tegn på Peder Lauridsen anseelse bliver han i 1921 d. 6. juli udnævnt til ridder af Dannebrog.

Elevbilledet viser i nederste række til højre siddende yderst den unge brugsuddeler Jensen, Brugsen i Søndergade.

Skolen vokser og efter nogen år bliver skolen døbt om til Hadsten Gymnastikskole og Efterskole, et tegn på den flid forstanderparret lægger i arbejdet med skolen.

Og som der skrives i årsskriftet fra 1926: "Efterskolen skal ikke være en fortsættelse af børneskolen, men udfylde det tomrum der er imellem børneskolen og Højskolen "

Ja lidt skjult reklame for højskolen, er ikke af vejen.

Delingsførerkurserne i ledelse af gymnastik er det der fylder mest på skolen, men derudover prøver man at få andre aktiviteter i gang, ledelse af børnegymnastik og som noget helt andet er der kursus i bogbinding, hvor meget det fyldte ved jeg ikke.

I 1933 er der stor arbejdsløshed i Danmark og Socialminister Steincke retter en appel til offentligheden og beder om forslag til foranstaltninger for at få de unge ledige i gang med at arbejde, for at forhindre en generation af unge i at gå tabt.

Der vedtages en lov om beskæftigelse af unge arbejdsløse, og P. Lauridsen retter henvendelse til Århus kommune. Resultatet bliver at skolen modtager 40 unge, som opholder sig på skolen i 2 måneder og modtager undervisning en del af dagen og praktisk arbejde resten af tiden. Arbejdet bestod i at udgrave kælderens og sænke grunden udenfor så der kunne komme mere lys ind i kælderen, hvor der indrettedes brugbare lokaler. De unge fik udleveret arbejdstøj og gymnastiktøj. De boede og spiste på skolen, og så fik de 50 øre om dagen.

Jeg tror, det var en meget anderledes opgave for skolens ledere end det, de var vant til, hvor eleverne kom af fri vilje, man kan læse imellem linjerne i årsskriftet, at der var nogen udfordringer.

Det var dog ikke sidste gang, at der unge arbejdsløse på skolen. I 1935 har Hadsten gymnastikforening og Hadsten Turistforening købt en grund, hvor der skal anlægges et svømmebassin. Det kræver meget gravearbejde og igen kommer der unge fra Århus. Denne gang 35 unge mænd, der bor og spiser på skolen. Der graves i 4 timer og resten af dagen er der undervisning og gymnastik (selvfølgelig). Foråret 1936 kommer der yderligere et hold unge fra Århus, så svømmebassinet kunne være færdig først i juni måned 1936.

P. Lauridsen har mange fine lærerkræfter igennem årene på skolen, hvilket giver et godt omdømme rundt i landet.

I 1925 sker det, at 2 af de bedste lærerkræfter (Jørgine Abildgård og Anna Krogh) siger op og køber den tidligere fiskerihøjskole Snoghøj ved Lillebælt og laver deres egen gymnastikhøjskole med vægt på kvindegymnastik.

Det var et hårdt slag for skolen, idet det nu var svært at holde gang i tilgangen af kvindelige elever. Samtidig startede Niels Bukh sin skole i Ollerup på Fyn, som meget hurtigt fik et fantastisk ry i hele Danmark.

Dette præger Hadsten Gymnastikskole. Det kniber med at få elever nok, og arbejdet med de unge arbejdsløse er en meget mere krævende opgave end det, forstanderparret har været vant til, især fordi de unge fra Århus ikke kommer frivilligt, men er sendt ud af kommunen. Hidtil var det udelukkende unge fra landet, der kom af egen fri vilje for at lære om gymnastik og få mere viden.

I 1936 dør Peder Lauridsen og skolen kom på tvangsauktion. Det var ellers meningen at deres ældste søn skulle overtage skolen og drive den videre, men sønnen kunne ikke se, hvordan økonomien kunne hænge sammen. Så bygningen blev overtaget af Håndværkeskolen, men det er en helt anden historie.

Sådan sluttede Hadsten Gymnastik og Efterskole efter 15 spændende år og dermed skrev sig ind i Hadstens skolehistorie.

Der ligger et fint materiale på Hadsten Lokalarkiv med sønnens erindringer og et antal årsskrifter, der beskriver livets gang på skolen.

Herluf Nydam Jensen